

Datum van
inontvangstneming

:

13/06/2018

Zaak C-280/18

Samenvatting van een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof

Datum van indiening:

24 april 2018

Verwijzende rechter:

Symvoulío tis Epikrateias (hoogste bestuursrechter, Griekenland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 maart 2018

Verzoekende partijen:

██████████

██████████

██

Vereniging „Syndesmos Iíton”

Vereniging „Elliniko Díktyo – Filoi tis Fysis”

Vereniging „Syllogos Prostatias kai Perithalpsis [Agrias] Zoís – SPAZ”

Verwerende partijen:

Minister van Milieu en Energie

Minister van Financiën

Minister van Toerisme

Minister van Scheepvaart en Eilandbeleid

Interveniërende partij:

105 Anonymi Touristiki kai Techniki Etaireia Ekmetalleftsis Akiniton

Voorwerp van het hoofdgeding:

Verzoek tot nietigverklaring van:

- a) gezamenlijk besluit nr. 38753/1216 van 8 augustus 2014 van de minister van Milieu, Energie en Klimaatverandering en de minister van Toerisme inzake ‚Goedkeuring van de aanleg van een toeristencomplex (en de verrichting van de daarvoor benodigde werkzaamheden), alsmede van de daaraan verbonden milieuvorwaarden, op de locatie ‚Koubara-Diakofto‘, gemeente Ios, eiland Ios, regio zuidelijke Egeïsche Zee, uit te voeren door ‚105 Anonymi Touristiki kai Techniki Etaireia Ekmetalleftsis Akiniton‘ [hierna: ‚105 NV‘];
- b) gezamenlijk besluit nr. 14704 van 19 december 2015 van de minister van Financiën, de minister van Scheepvaart en Eilandbeleid en de minister van Milieu en Energie inzake ‚Verlening van het recht om gebruik te maken van het strand, de kust en de zee voor de verwezenlijking van ‚een 5-sterren toeristencomplex op de locatie ‚Koubara-Diakofto‘, op het eiland Ios, aan 105 N.V., en vaststelling van het concessiebedrag‘;
- c) besluit nr. 53424/2165 van 30 december 2012 van de directeur-generaal van het ministerie van Milieu, Energie en Klimaatverandering inzake ‚Preliminair vaststelling van milieueisen (PVME) voor de aanleg en werking van een toeristencomplex en de daarvoor benodigde werkzaamheden, op de locatie ‚Koubara-Diakofto‘, gemeente Ios, eiland Ios, regio zuidelijke Egeïsche Zee, uit te voeren door [105 NV]‘;

alsmede van elk verder besluit of nalaten van de overheid.

Aangetekend zij dat de verwijzende rechter in het dictum van de verwijzingsbeslissing het verzoek tot nietigverklaring van het derde bestreden besluit heeft afgewezen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Het prejudiciële verzoek, ingediend krachtens artikel 267 VWEU, betreft de uitlegging van de artikelen 6 en 11 van richtlijn 2011/92/EU, in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Prejudiciële vragen

- a) Kunnen de artikelen 6 en 11 van richtlijn 2011/92/EU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, aldus worden uitgelegd dat daarmee verenigbaar zijn bepalingen van nationaal recht, als uiteengezet in de punten 8, 9 en 10 [van de verwijzingsbeslissing], volgens welke de procedures die voorafgaan aan een besluit tot goedkeuring van milieuvorwaarden voor projecten en activiteiten die

aanzienlijke gevolgen voor het milieu hebben (openbaarmaking van milieueffectstudies, voorlichting en deelname van het publiek aan de raadpleging) voornamelijk door en onder het toezicht van de hogere bestuurlijke eenheid van de regio worden gevoerd, en niet van de betrokken gemeente?

b) Kunnen de artikelen 6 en 11 van richtlijn 2011/92/EU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, aldus worden uitgelegd dat daarmee verenigbaar is een nationale regeling, als uiteengezet in de punten 8, 9 en 10 [van de verwijzingsbeslissing], volgens welke de openbaarmaking van besluiten tot goedkeuring van milieuvorwaarden voor projecten en activiteiten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu hebben, door de plaatsing daarvan op een speciale website voor iedere belanghebbende een vermoeden van volledige kennisneming schept met het oog op de uitoefening van de rechtsmiddelen waarin de geldende wetgeving voorziet (verzoek tot nietigverklaring bij de hoogste bestuursrechter) binnen een termijn van zestig dagen, in het licht van de wettelijke bepalingen betreffende de openbaarmaking van milieueffectstudies, de voorlichting en inspraak van het publiek in de procedure tot goedkeuring van milieuvorwaarden voor de genoemde projecten en activiteiten, die het zwaartepunt van die procedures bij de hogere bestuurlijke eenheid van de regio leggen en niet bij de betrokken gemeente?

Aangehaalde internationale verdragen:

Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM), artikel 6.

Verdrag van de Verenigde Naties betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden [Verdrag van Aarhus], artikel 2, lid 5, artikel 6 en artikel 9, leden 2 en 4.

Aangehaalde Unierechtelijke bepalingen:

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 47.

Richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad (PB 2003, L 156, blz. 17), waarbij de bepalingen van het Verdrag van Aarhus werden omgezet in Unierecht.

Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB 2012, L 26, blz. 1), waarbij richtlijn 85/337/EEG werd gecodificeerd en de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende de inspraak bij het nemen van beslissingen en de toegang tot de rechter, met name de artikelen 5, 6 en 11, werden omgezet in Unierecht.

Aangehaalde rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Arrest van 10 juli 1997, ██████████ e.a., C-94/95 en C-95/95.

Arrest van 10 juli 1997, ██████████, C-261/95.

Arrest van 10 juli 1997, ██████████, C-373/95.

Arrest van 12 mei 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein–Westfalen, C-115/09.

Arrest van 26 september 2013, PPG en SNF SAS/ECHA, C-625/11 P.

Arrest van 7 november 2013, Gemeinde Altrip e.a., C-72/12.

Arrest van 16 april 2015, ██████████, C-570/13.

Arrest van 17 november 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15.

Arrest van het Gerecht van eerste aanleg van 11 maart 2009, TF1/Commissie, T-354/05.

Aangehaalde nationale bepalingen

1. Syntagma tis Elladas (Griekse grondwet), artikel 20, lid. 1. Verankering van het recht op rechterlijke bescherming.

2. Proëdriko diatagma (presidentieel decreet) 18/1989 (FEK A', 8), artikel 46: het verzoek tot nietigverklaring wordt ingediend binnen een termijn van 60 dagen die aanvangt op de dag na de kennisgeving van het bestreden besluit of de publicatie ervan, indien de wet deze voorschrijft, hetzij op het moment dat de verzoeker volledig kennis neemt van het besluit.

3. In punt 8 van de verwijzingsbeslissing bespreekt de verwijzende rechter de toepasselijke bepalingen van wet nr. 4014/2011, „*Verlening van milieuvergunningen voor projecten en activiteiten, regeling van illegale bouw in samenhang met de totstandbrenging van een milieubalans, en andere onder de bevoegdheid van het ministerie van Milieu, Energie en Klimaatverandering vallende bepalingen*” (FEK A', 209).

Artikel 1, lid 1: de openbare en particuliere projecten worden, naar de gevolgen ervan voor het milieu, onderverdeeld in twee categorieën (A en B). De eerste categorie (A) omvat projecten en activiteiten die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben en waarvoor een milieueffectrapport (hierna: „MER”) moet worden opgesteld, zodat speciale voorwaarden en beperkingen kunnen worden opgelegd voor de bescherming van het milieu. **Artikelen 3 en 4:** de raadpleging van het publiek vindt gelijktijdig en parallel met de raadpleging van de bevoegde bestuurlijke instanties plaats. **Artikel 12:** het besluit tot goedkeuring van de

milieuvorwaarden (apofasi enkrisis perivallontikon oron; hierna: „BGMV”) vervangt voortaan de diverse vergunningen en goedkeuringen die werden verleend krachtens het voorheen geldende wettelijke kader. **Artikel 18:** instelling van een elektronisch milieuregister (Elektroniko Perivallontiko Mitroö; hierna: „EMR”) van gegevens betreffende de procedure voor de verlening, vernieuwing, wijziging en het toezicht op de toepassing van de AEPO’s, dat wordt gehouden bij het ministerie van Milieu, Energie en Klimaatverandering. **Artikel 19:** regeling van de procedure tot raadpleging van belanghebbende organisaties, en van de voorlichting van het publiek en deelneming ervan aan de inspraakprocedure. **Artikel 19 bis:** verplichte plaatsing van de BGMV’s op het internet. **Artikel 30, lid 9:** overgangsbepaling die, hangende de vaststelling van het gemeenschappelijk ministerieel besluit inzake het EMR, de instandhouding voorschrijft van de bestaande bepalingen inzake de raadpleging van belanghebbende organisaties en de openbare inspraakprocedure voor de verlening van milieuvergunningen, volgens welke bepalingen deze procedure aanvangt met de aanplakking bij het kantoor van de betrokken regio en de publicatie in de plaatselijke pers van zowel een aankondiging van de gegevens van het project als een uitnodiging aan alle belangstellenden om daarvan kennis te nemen en hun mening over het milieueffectrapport kenbaar te maken.

4. In punt 8 van de verwijzingsbeslissing analyseert de verwijzende rechter eveneens de inhoud van onderstaande gemeenschappelijke ministeriële besluiten (Koinos ypourgikes apofaseis; hierna: „KYA”), die werden vastgesteld krachtens bepalingen van wet nr. 4014/2011:

KYA 30561 van 23 juni 2014 van de minister van Bestuurlijke Hervorming en e-Governance en de minister van Milieu, Energie en Klimaatverandering, „*Nadere bepalingen betreffende de vereisten voor de verstrekking en bewaring van, en de procedures en vergunningen voor de elektronische toegang tot gegevens en de invoering daarvan, alsmede alle nadere bepalingen betreffende de organisatie, verwezenlijking en werkwijze van het elektronisch milieuregister [...]*” (FEK B’, 1817).

KYA 1649/45 van 2014 van de minister van Milieu en de minister van Binnenlandse Zaken (FEK B’, 45), waarbij de in artikel 19 van wet nr. 4014/2011 voorziene procedure tot raadpleging van belanghebbende organisaties en de inspraak van het publiek over milieueffectrapporten nader wordt geregeld.

Aangetekend wordt dat volgens artikel 5, lid 1, van dit KYA hangende de inwerkingstelling van het milieuregister de bevoegde milieuautoriteit: a) het dossier van het MER in digitale vorm aan de bevoegde instanties doet toekomen en deze uitnodigt om binnen het kader van hun bevoegdheden hun opinie uit te brengen, en b) het dossier betreffende het MER in gedrukte en digitale vorm doet toekomen aan de regionale raad (Perifereiako Symvoulío) van de betrokken regio. Lid 5 van hetzelfde artikel bepaalt dat de regionale raden van de betrokken regio binnen twee werkdagen nadat zij in kennis zijn gesteld van de aanvang van de inspraakprocedure: a) op de door de regio’s onderhouden website [en] in de

kantoren van de betrokken regio's een aankondiging plaatsen en deze, op kosten van de opdrachtgever van het project of de activiteiten, publiceren in tenminste één provinciaal dagblad of een landelijk dagblad, b) het publiek uitnodigen van de informatie kennis te nemen en hun mening kenbaar te maken, en het alle milieuinformatie ter beschikking stellen, c) de betrokken gemeenteraden alsmede de welzijnscommissies, de gemeentelijke raadplegingscommissies en de plaatselijke raden of gemeenteraden uitnodigen hun mening kenbaar te maken. Volgens artikel 7 van dit KYA heeft het publiek dat wordt geïnformeerd en het betrokken publiek dat deelneemt aan de openbare raadpleging, het recht om binnen de voor de raadpleging van het publiek gestelde termijnen kennis te nemen van de milieuinformatie met betrekking tot een project of activiteit, na indiening van een verzoek bij de betrokken regio, de betrokken gemeente of de bevoegde milieuautoriteit.

KYA 21938/2012 van de minister van Bestuurlijke Hervorming en e-Governance en de minister van Milieu, Energie en Klimaatverandering, „*Instelling en werking van een bijzondere website voor de publicatie van besluiten tot goedkeuring van milieuvoorwaarden (BGMV's), en van besluiten tot vernieuwing of wijziging daarvan, overeenkomstig artikel 19 bis van wet nr. 4014/2011*” (FEK B', 1470).

Beknopte weergave van de feiten en van de procedure

Met het eerste bestreden besluit werd goedkeuring verleend voor de aanleg van een toeristencomplex op het eiland Ios en de aan dat project verbonden milieuvoorwaarden. Het besluit werd genomen op 8 augustus 2014. Het verzoek tot nietigverklaring werd ingediend op 19 februari 2016, dat wil zeggen één jaar en zes maanden later. Het besluit werd op 11 augustus 2014 geplaatst op de website DIAVGEIA en op 8 september 2014, overeenkomstig artikel 19 bis van wet nr. 4014/2011, op de website van het ministerie van Milieu. Voorts is op 2 augustus 2013 in een plaatselijke krant een oproep aan alle belanghebbenden gepubliceerd om kennis te nemen van het milieueffectrapport en hun mening terzake kenbaar te maken.

Verzoekers vermelden in hun verzoek tot nietigverklaring dat zij van het bestreden besluit op de hoogte zijn gesteld op 22 december 2015, toen zij zagen dat werkzaamheden werden verricht voor de ontsluiting van het terrein waar het toeristencomplex moet worden aangelegd. De vergunninghoudende vennootschap intervenieerde in de procedure en betoogde dat het verzoek tot nietigverklaring, voorzover dit is gericht tegen het eerste bestreden besluit, niet ontvankelijk is wegens overschrijding van de beroepstermijn, onder meer omdat het meer dan 60 dagen na de plaatsing van dat besluit op de website van het ministerie van Milieu is ingediend.

Beknopte weergave van de motivering van de verwijzingsbeslissing

Punten 9 en 10 van de verwijzingsbeslissing bevatten de motivering door de verwijzende rechter van het prejudiciële verzoek.

1. Volgens de **meerderheid** van het verwijzende college voldoet het door de aangehaalde nationale bepalingen ingevoerde stelsel volledig aan de eisen van het Verdrag van Aarhus en het Unierecht. Het voorziet in een procedure tot openbaarmaking van het MER van projecten en activiteiten van categorie A, volgens welke iedere belanghebbende kan deelnemen aan de procedure tot goedkeuring van de milieuvoorwaarden, door hierover informatie te ontvangen en zijn eventuele bezwaren er tegen aan te voeren. Het stelsel omvat een geheel van publicaties en toereikende termijnen en voorziet voorts in de raadpleging van openbare instanties op centraal, regionaal en plaatselijk niveau, alsmede in voorlichting en inspraak van het publiek door tussenkomst van de regio of de betrokken gemeente. Wanneer de procedure met succes is afgesloten wordt een goedkeuringsbesluit (BGMV) genomen, dat de overheid binnen een maand op de speciale website van het ministerie van Milieu dient te plaatsen. Wanneer deze procedure niet naar behoren is gevolgd, verklaart de wetgever het bestuursbesluit van rechtswege nietig. Voorts wordt een vast aanknopingspunt aangewezen voor de aanvang van de termijn waarbinnen in rechte tegen de geldigheid van dat besluit kan worden opgekomen. Bij overschrijding van die termijn kan de belanghebbende die wil betogen dat het door hem ingestelde rechtsmiddel tijdig is ingesteld, derhalve alleen aanvoeren a) dat de aan de openbaarmaking van het rapport voorafgaande wettelijke procedure niet in acht is genomen, b) dat het besluit niet naar behoren is gepubliceerd of dat de website niet naar behoren functioneerde, c) (met inroeping van een algemeen beginsel) dat hij bij het verstrijken van die termijn persoonlijk, door hem betreffende overmacht, verhinderd was het rechtsmiddel tijdig in te stellen. Deze regeling beoogt onder meer de rechtszekerheid van transacties en van de rechthebbende van de goedkeuring van milieuvoorwaarden te beschermen. In het tegengestelde geval zou een vordering om opnieuw geïnformeerd te worden over de precieze inhoud van een MER het evenwicht van het stelsel geheel verstoren door daarin een ongerechtvaardigd element van onzekerheid te introduceren. De nationale regeling is derhalve in overeenstemming met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten en artikel 6 EVRM en met het evenredigheidsbeginsel en artikel 20 van de grondwet, aangezien het zich noch verzet tegen een doeltreffende rechterlijke bescherming of tegen de nationaalrechtelijke en Unierechtelijke bepalingen omtrent volledige openbaarheid van de goedkeuringsprocedure voor besluiten die gevolgen voor het milieu kunnen hebben, noch tegen de mogelijkheid om op doeltreffende wijze in rechte tegen die besluiten op te komen.

Bovendien is er geen inbreuk op het gelijkwaardigheidsbeginsel: het onderhavige geval is niet gelijk aan andere gevallen die anders worden behandeld door het nationale recht of het Unierecht, terwijl de indeling van projecten in categorieën volgens het nationale recht overeenkomt met die waarin het Unierecht voorziet, en die indeling in beide rechtsordes door objectieve redenen wordt gerechtvaardigd.

Voorts wordt aangetekend dat de regelgevende besluiten die krachtens de desbetreffende wet zijn vastgesteld recht doen aan de geest daarvan: alle gekozen procedures, met inbegrip van de plaats van uitvoering ervan, blijven volledig binnen de wettelijke grenzen, en zijn gerelateerd en evenredig aan het doel ervan, te weten de volledige voorlichting en betrokkenheid bij de raadpleging van de bevoegde instanties en het publiek, zowel op plaatselijk als op bestuurlijk niveau. Afgezien daarvan, is het niet de taak van de rechter om de wetgever erop te wijzen wat naar zijn mening het gepaste stelsel is, maar om te toetsen of het door de wetgever gekozen stelsel zich binnen de grenzen van de wet bevindt. Het in casu gekozen stelsel is volledig, samenhangend en op zijn minst toereikend voor het nagestreefde doel. Een eventuele tegenpartij in de rechtszaal wordt door dit stelsel niet tegemoet getreden als een „lastige derde”, maar als verantwoordelijke burger die zowel het recht als de plicht heeft om bepalingen (die duidelijk in de wet zijn neergelegd en volgens volstrekt redelijke verwachtingen zijn opgesteld) betreffende gerechtelijke en andere procedures in acht te nemen, om op zinvolle wijze gebruik te maken van zijn wettelijke rechten. Ten slotte kan in de 21e eeuw niet worden volgehouden dat de publicatie op een speciale website van een - na een lange voorbereidende procedure genomen - bestuursbesluit niet tot gevolg heeft dat de termijn voor indiening van een verzoek tot nietigverklaring van dat besluit aanvangt, omdat alleen publicatie in het officiële publicatieblad dit gevolg zou kunnen hebben. Niet aanvaard kan worden dat de afstand van het ene eiland tot een ander eiland dat het bestuurlijke centrum van de regio in kwestie is, als onevenredige belemmering valt aan te merken.

2. Volgens een **minderheid** van het verwijzende college volgt uit de bepalingen van richtlijn 2011/92 in samenhang met die van het Verdrag van Aarhus, dat de daar gewaarborgde rechten met elkaar verweven zijn, en dat de mogelijkheid van wezenlijke voorlichting en toegang tot het desbetreffende dossier een noodzakelijke voorwaarde is voor doeltreffende inspraak van het publiek en toegang tot de rechter. Daaruit volgt voorts dat de bewaring van de informatie over het project en de verstrekking daarvan aan het publiek zo dicht mogelijk moeten plaatsvinden bij het gebied dat gevolgen van het project ondervindt, voor Griekenland bij de betrokken gemeente of deelgemeente. In dat verband trachtte wet nr. 4014/2011 de behoefte om het aantal BGMV's te beperken, te verenigen met de behoefte om werkelijke inspraak te waarborgen, door de invoering van een stelsel dat in beginsel strookt met de internationaalrechtelijke bepalingen. De nadere uitwerking van de wet bij de vastgestelde gemeenschappelijke ministeriële besluiten was echter lacuneus en fragmentarisch, met als gevolg dat het stelsel van de wet werd aangetast en uiteindelijk opzijgezet. Met name werd KYA 30651 van 23 juni 2014, betreffende het elektronisch milieuregister gepubliceerd op 2 juli 2014, kort voor het eerste bestreden besluit, maar is dit register nog steeds niet volledig functioneel. KYA 1649/45 van 14 januari 2014 ondernam een gebrekkige, fragmentarische en selectieve uitwerking van de wet, die het wettelijke stelsel uiteindelijk op losse schroeven zette, door het zwaartepunt van de procedure ver van de locatie van het project bij het bestuurlijk centrum van de regio te leggen in plaats van bij de betrokken gemeente. Dehalve kan de latere plaatsing van het BGMV op de

website van het ministerie van Milieu geen vermoeden van kennisneming vestigen: op deze website worden namelijk alle BGMV's voor projecten van categorie A in heel Griekenland geplaatst, en om een bepaald besluit te vinden moet het publiek een bijzondere reden hebben of over informatie beschikken dat er een besluit op handen is dat schadelijke gevolgen heeft voor zijn gebied.

Hieruit volgt dat het in artikel 19 bis van wet nr. 4014/11 vervatte vermoeden van kennisneming, waarvan de toepassing de verwerping van het ingestelde rechtsmiddel meebrengt omdat het niet tijdig is ingediend, verzoekers een doeltreffende rechterlijke bescherming onthoudt, aangezien het, in strijd met het doeltreffendheidsbeginsel, de toegang tot de rechter moeilijk tot onmogelijk maakt. Toepassing van dit vermoeden brengt de verzoeker voorts in een nadelige positie ten opzichte van een verzoeker die een vergelijkbaar nationaal rechtsmiddel instelt, hetgeen in strijd is met het gelijkwaardigheidsbeginsel. Het leidt tot een ongunstiger behandeling voor projecten van categorie A, die ernstiger gevolgen hebben voor het milieu, in vergelijking met projecten van categorie B, waarvan de gevolgen van minder belang zijn, en behandelt deze strenger dan andere, vergelijkbare gevallen, waarvoor de termijn voor indiening van een verzoek tot nietigverklaring aanvangt met de volledige kennisneming van het besluit (over bijvoorbeeld de wijziging van een bestemmingsplan) en niet met de publicatie ervan. In het onderhavige geval kunnen verzoekers overigens niet worden aangemerkt als „*derden die niet rechtstreeks door het besluit worden geraakt*”, maar treden zij op als personen die rechtstreeks zijn getroffen door het besluit, dat schade toebrengt aan de omgeving tot het gebruik waarvan zij zelf als omwonenden en eigenaars van omliggende percelen gerechtigd zijn. Voorts kan het feit dat de verwijzende rechter in zijn rechtspraak de kring van belanghebbenden die kunnen opkomen tegen besluiten als het onderhavige heeft uitgebreid, geen reden vormen voor de inperking, als tegenmaatregel, van het andere ontvankelijkheidsvereiste, te weten de termijn voor instelling van het rechtsmiddel. Met name kan de publicatie van een bestuursbesluit op het internet naar haar aard slechts tot doel hebben de belanghebbenden van dienst te zijn en hun ter informatie te strekken, en niet fungeren als uitsluitend aanknopingspunt voor de aanvang van een procedurele termijn, waarvan de overschrijding de niet-ontvankelijkheid van een rechtsmiddel tot gevolg heeft. Verder valt een gebrekkige regeling als de onderhavige niet te rechtvaardigen met een beroep op de rechtszekerheid, aangezien a) dit beginsel moet worden toegepast in samenhang met andere beginselen die aan de orde zijn, zoals die van een doeltreffende rechterlijke bescherming, en [het recht op] voorlichting en inspraak van het betrokken publiek bij de raadpleging, en b) niet alleen de opdrachtgever van het project aanspraak kan maken op rechtszekerheid, maar ook het betrokken publiek dat hiervan nadeel meent te ondervinden. Derhalve kan, gezien de uiteengezette tekortkomingen in de voorlichting van het publiek en het onrechtmatige karakter van het in artikel 19 bis van wet nr. 4014/2011 neergelegde vermoeden, de publicatie van het bestreden BGMV op de website van het ministerie van Milieu op zichzelf niet volstaan als aanknopingspunt voor de aanvang van de termijn voor het instellen van een verzoek tot nietigverklaring.

Wat de onderhavige zaak betreft: het „toeristencomplex” bestaat uit een hotel met 249 bedden, gemeubileerde toeristische appartementen, een spa en ondersteunende werken. Het hele project omvat een groot oppervlak en neemt delen van het strand, de kust en de zee in beslag die openstaan voor het publiek en waarvan eenieder het genot heeft. Derhalve betekent het onderhavige project een belangrijke ingreep in het gevoelige ecosysteem van Ios en staat het gelijk aan de aanleg van een nederzetting voor toeristisch en ander gebruik in een gebied zonder bestemmingsplan, waarvoor de ruimtelijke-ordeningswetgeving in een andere procedure voorziet. Bovendien werd de oproep voor de voorlichting van het publiek een jaar voor de vaststelling van de bestreden gepubliceerd in een krant die wordt uitgegeven in Syros en aangeplakt in het kantoor van de regio, eveneens in Syros, dat evenwel 55 zeemijlen van Ios aflight, en is dat ook waar het MER-dossier werd bewaard en de „raadpleging” plaatsvond. De uitnodiging werd weliswaar op de website DIAVGEIA geplaatst, maar deze wettelijk voorgeschreven publicatie heeft geen procedurele gevolgen. Aan het publiek is dan ook geen reële mogelijkheid van voorlichting en inspraak geboden. De latere plaatsing van het BGMV op de website van het ministerie van Milieu schiep derhalve geen vermoeden van kennisneming, en de termijn voor instelling van het verzoek tot nietigverklaring moet geacht worden te zijn ingegaan met de volledige kennisneming van het BGMV door verzoekers, namelijk bij de start van de werkzaamheden ter plekke, zodat het verzoek tijdig is ingediend.

3. Volgens de verwijzende rechter kan, hoewel een meerderheid van het college van oordeel is dat de toepasselijke nationale wetgeving in overeenstemming met het Unierecht is, de overheersende opvatting uiteindelijk niet geacht worden boven redelijke twijfel te zijn verheven in de zin van artikel 267 VWEU. Derhalve is het verwijzende college unaniem van oordeel dat artikel 267 VWEU van toepassing is en dat bovenstaande prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie moeten worden voorgelegd.